

JUSTITSMINISTERIET

Lovafdelingen

Dato: 23. april 2010
Kontor: Lovteknikkontoret
Sagsnr.: 2009-7004-0029
Dok.: JOK41420

NOTAT

om

Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om bekæmpelse af forsinket betaling i handelstransaktioner (Omarbejdning)

1. Direktivforslagets baggrund og formål

Den 29. juni 2000 vedtog Europa-Parlamentet og Rådet direktiv 2000/35/EF om bekæmpelse af forsinket betaling i handelstransaktioner. Direktivet vedrører navnlig spørgsmålet om morarente i tilfælde af forsinket betaling (artikel 3, stk. 1, litra a-d), og indeholder også regler om kreditors ret til at kræve rimelig kompensation af skyldneren for alle relevante omkostninger ved inddrivelse, der skyldes forsinket betaling (artikel 3, stk. 1, litra e). Direktivet indeholder desuden regler om mulighed for at gribe ind over for vilkår vedrørende betalingsdagen og følgerne af forsinket betaling, der er klart urimelige over for kreditor (artikel 3, stk. 3-5), om retlig anerkendelse af ejendomsforbehold (artikel 4) samt om inddrivelsesprocedurer for ubestridte krav (artikel 5).

Kommissionen har den 8. april 2009 fremsat forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om bekæmpelse af forsinket betaling i handelstransaktioner (Omarbejdning) (KOM(2009) 126 endelig). Forslaget har været drøftet i Rådets arbejdsgruppe om konkurrenceevne og vækst, og det senest reviderede forslag, som Rådet har fremlagt den 9. april 2010, er indarbejdet i nærværende notat.

Direktivforslaget sigter mod at forbedre de europæiske virksomheders likviditet samt mod at gøre det indre marked mere velfungerende ved at mindske de hindringer for grænseoverskridende handelstransaktioner, der skyldes forsinket betaling.

Slotsholmsgade 10
1216 København K.

Telefon 7226 8400
Telefax 3393 3510

www.justitsministeriet.dk
jm@jm.dk

Justitsministeriet ligger ikke inde med oplysninger, der mere præcist kan belyse, om offentlige myndigheders forsinkede betalinger udgør et væsentligt problem i EU.

Af forslaget begrundelse fremgår imidlertid bl.a., at forsinket betaling stadig er et generelt problem i EU, hvor offentlige myndigheder i nogle medlemslande udviser en særlig uheldig betalingsadfærd, og at det derfor er vigtigt at sikre en markant skærpelse af offentlige myndigheders incitament til at betale rettidigt.

Af direktivforslagets præambelbetragtning nr. 17 fremgår endvidere, at *”Undersøgelser viser, at offentlige myndigheder ofte betaler fakturaer længe efter udløbet af den gældende betalingsfrist”,* og at *”offentlige myndigheders forsinkede betaling ikke blot påfører de private virksomheder urimelige omkostninger, men medfører også generel ineffektivitet. Derfor bør der indføres en kompensation, som har en tilsvarende stærkere præventiv virkning, når offentlige myndigheder betaler for sent.”*

2. Direktivforslagets indhold

2.1. Indledning

Indledningsvis bemærkes, at medlemsstaterne ifølge forslaget kan fastsætte eller opretholde nationale regler, der giver kreditor en *videre* beskyttelse end direktivets bestemmelser, jf. *artikel 11, stk. 3*, der – ud over at være flyttet fra *artikel 6, stk. 2*, til *artikel 11, stk. 3* – ikke foreslås ændret. Der er således tale om minimumsharmonisering.

Det gældende direktivs anvendelsesområde (*artikel 1*) foreslås ikke ændret, idet det fortsat kun finder anvendelse på betalinger, der foretages som vederlag for handelstransaktioner. Ved ”handelstransaktioner” forstås fortsat ”forretningsmæssige transaktioner mellem virksomheder eller mellem virksomheder og offentlige myndigheder, som indebærer levering af varer og tjenesteydelser mod vederlag”, jf. *artikel 2, nr. 1*. Direktivet omfatter dermed ikke betalinger i forbrugerforhold.

Under pkt. 2.2.-2.6. nedenfor er gennemgået de væsentligste ændringer i forhold til det gældende direktiv.

2.2. Morarentebetaling – handelstransaktioner mellem erhvervsvirksomheder

Artikel 3 vedrører navnlig spørgsmålet om morarente ved forsinket betaling og viderefører i det væsentlige det gældende direktivs bestemmelse. Det foreslås imidlertid, at artikel 3 *kun* skal finde anvendelse på handelstransaktioner mellem erhvervsvirksomheder, således at spørgsmålet om morarenter ved handelstransaktioner, der indebærer levering af varer eller tjenesteydelser mod vederlag til offentlige myndigheder, reguleres i en særskilt ny bestemmelse (artikel 5). Morarente defineres i forslagets *artikel 2, nr. 5*, som ”lovbestemt rente eller rente, som er forhandlet og aftalt mellem virksomheder”.

Efter direktivets *artikel 3, stk. 1, litra a og b*, har kreditor krav på morarente ved forsinket betaling, uden at det er nødvendigt at fremsende en rykkerskrivelse. Der er tale om en videreførelse af bestemmelser i det gældende direktiv. *Artikel 3, stk. 2, litra a og b*, der også viderefører bestemmelser i det gældende direktiv, fastsætter regler for, hvornår der skal betales morarente i tilfælde, hvor betingelserne i stk. 1 er opfyldt.

Der skal således betales morarenter fra dagen efter sidste rettidige betalingsdag, hvis en sådan dato er fastsat i parternes aftale, jf. *artikel 3, stk. 2, litra a*.

Er der *ikke* fastsat en dato for rettidig betaling i aftalen, påløber der morarente fra 30 dage efter dagen for skyldnerens modtagelse af en faktura eller en tilsvarende betalingsanmodning (*litra b, nr. i*). Hvis fakturaen eller den tilsvarende betalingsanmodning er modtaget før den dag, hvor skyldneren modtager varerne eller tjenesteydelserne, skal 30-dagesfristen beregnes fra sidstnævnte dag (*litra b, nr. iii*). Hvis det er aftalt eller bestemt i lovgivningen, at der skal gennemføres en godkendelses- eller kontrolprocedure, hvorved varernes eller tjenesteydelsernes overensstemmelse med aftalen skal konstateres, og skyldneren modtager fakturaen eller den tilsvarende betalingsanmodning inden eller på den dato, hvor denne godkendelse eller kontrol finder sted, skal fristen regnes fra 30 dage efter datoen for godkendelse eller kontrol (*litra b, nr. iv*).

2.3. Kompensation for inddrivelsesomkostninger

Efter forslagets *artikel 4, stk. 1*, der er en ny bestemmelse, vil kreditor – medmindre andet er aftalt – i tilfælde, hvor der skal betales morarente i handelstransaktioner efter artikel 3 og 5, have krav på at modtage et beløb af skyldneren som kompensation for egne inddrivelsesomkostninger. Beløbene fremgår af *artikel 4, stk. 1, litra a-c* (henholdsvis 40 €, 70 € eller 100 € afhængigt af størrelsen af det skyldige beløb).

Efter forslaget *artikel 4, stk. 3*, har kreditor, ud over de beløb, som er fastsat i stk. 1, krav på rimelig kompensation af skyldneren for alle yderligere inddrivelsesomkostninger, hvilket må forstås som kompensation for kreditors inddrivelsesomkostninger *ud over* de faste beløb, der fremgår af stk. 1. Denne regel er en delvis videreførelse af det gældende direktivs artikel 3, stk. 1, litra e, men den foreslåede bestemmelse giver i modsætning til den gældende ikke medlemsstaterne mulighed for at fastsætte en beløbsbegrænsning for denne kompensation.

2.4. Offentlige myndigheders betalingsfrister og morarentebetaling

Direktivforslaget *artikel 5* og *artikel 5 a*, der er nye bestemmelser, vedrører offentlige myndigheders betalingsfrister og forsinkede betaling.

Bestemmelserne indebærer, at kreditor har krav på morarente svarende til den lovbestemte rente ved forsinket betaling, uden at det er nødvendigt at fremsende en rykkerskrivelse, når der er tale om handelstransaktioner, der indebærer levering af varer eller tjenesteydelser mod vederlag til offentlige myndigheder. Det er dog en forudsætning, at kreditor har opfyldt sine aftalemæssige og lovbestemte forpligtelser, og at skyldneren er ansvarlig for forsinkelsen, jf. *artikel 5 a, stk. 1, litra a og b*. Artikel 5 er i det reviderede udkast fra Rådet opdelt i en artikel 5 og 5 a, hvilket indebærer, at betalingsfristerne fremgår af artikel 5, mens reguleringen af forsinket betaling fremgår af artikel 5 a.

Artikel 5, stk. 1, nr. i-iii, som efter forslaget er enslydende med artikel 3, stk. 2, litra b, nr. i, iii og iv, fastsætter regler for, hvornår der skal betales morarente i tilfælde, hvor betingelserne i *artikel 5 a, stk. 1, litra a og b*, er opfyldt.

Efter *artikel 5, stk. 1 og 2* (tidligere stk. 4), forpligtes offentlige myndigheder som udgangspunkt til at betale for handelstransaktioner, der indebærer levering af varer eller tjenesteydelser, inden for 30 dage, medmindre andet udtrykkeligt er aftalt mellem skyldneren og kreditor og er berettiget pga. særlige omstændigheder, som f.eks. et objektivi behov for at afvikle betalingen over en længere periode.

Betalingsfristen skal beregnes på grundlag af de regler, som gælder for, hvornår kreditor er berettiget til at kræve morarenter ved forsinket betaling.

Udgangspunktet vil således være, at betalingsfristen på 30 dage skal regnes fra dagen for skyldnerens modtagelse af en faktura eller en tilsvarende betalingsanmodning. Hvis en faktura eller en tilsvarende betalingsanmodning er modtaget før den dag, hvor skyldneren modtager varerne eller tjenesteydelserne, skal fristen dog beregnes fra modtagelsen af varerne eller tjenesteydelserne. Eller hvis det er aftalt eller bestemt i lovgivningen, at der skal gennemføres en godkendelses- eller kontrolprocedure, hvorved varernes eller tjenesteydelsernes overensstemmelse med aftalen skal konstateres, og skyldneren modtager en faktura eller en tilsvarende betalingsanmodning inden eller på den dato, hvor denne godkendelse eller kontrol finder sted, skal fristen regnes fra datoen for denne godkendelse eller kontrol.

Det foreslås i *artikel 5, stk. 3*, at varigheden af godkendelses- eller kontrolproceduren som nævnt i stk. 1, nr. iii, ikke må overskride 30 dage, medmindre andet er angivet og ”behørigt berettiget” i udbudsbetingelserne eller aftalen. ”Behørigt” er udgået af det reviderede forslag fra Rådet.

2.5. Fast ”kompensationsbeløb” på 5 pct. for offentlige myndigheder som debitorer

Det foreslås i *artikel 5, stk. 5*, at kreditor i tilfælde, hvor der skal betales morarente, også har krav på et fast ”kompensationsbeløb” svarende til 5 pct. af det skyldige beløb ved ordregivende offentlige myndigheders forsinkede betaling. I det reviderede forslag fra Rådet er der dog lagt op til, at bestemmelsen udgår.

2.6. Klart urimelige kontraktvilkår

Bestemmelserne i det gældende direktiv om klart urimelige kontraktvilkår foreslås samlet i *artikel 6*. Det foreslås i *artikel 6, stk. 1, sidste pkt.*, at en bestemmelse i aftalen, som udelukker morarente ved for sen betaling, altid skal anses for at være klart urimelig. I det reviderede forslag fra Rådet er der lagt op til, at bestemmelsen formuleres som en formodningsregel, der indebærer, at vilkår eller en praksis, som udelukker morarenter ved forsinket betaling, formodes at være klart urimeligt.

3. Gældende dansk ret

3.1. Indledning

Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2000/35/EF af 29. juni 2000 om bekæmpelse af forsinket betaling i handelstransaktioner, der som nævnt navnlig regulerer spørgsmålet om morarente ved forsinket betaling, men

som bl.a. også indeholder regler om kreditors ret til at kræve rimelig kompensation af skyldneren for alle relevante omkostninger ved inddrivelse, er gennemført i dansk ret ved en ændring af renteloven, jf. lov nr. 379 af 6. juni 2002 om ændring af lov om renter ved forsinket betaling m.v. (Gennemførelse af EF-direktiv om bekæmpelse af forsinkede betalinger i visse handelsforhold m.v.).

3.2. Morarente ved forsinket betaling

Med lovændringen blev morarenten fastsat til en årlig rente, der svarer til en referencesats (Nationalbankens officielle udlånsats, der fastsættes halvårligt) med tillæg af 7 pct. Endvidere indebar lovændringen bl.a., at en fordringshavers anmodning om betaling i tilfælde, hvor forfaldsdagen ikke er fastsat i forvejen, ikke længere behøver at angive, at manglende betaling medfører pligt til at betale morarente. Herudover indeholdt lovændringen nye regler om fordringshaverens inddrivelsesomkostninger.

Efter de gældende regler i renteloven, der gælder for rente af pengekrav på formuerettens område, har kreditor som udgangspunkt krav på morarente ved forsinket betaling.

Renteloven finder – med visse undtagelser, jf. lovens §§ 7, 9 a og 9 b – ikke anvendelse, hvis andet er bestemt ved eller i henhold til lov, eller hvis andet er aftalt, følger af handelsbrug eller anden sædvane, jf. § 1, stk. 3 og 4. Der kan dog kræves rente efter reglerne i §§ 3-5 (om morarente), selv om andet følger af handelsbrug eller anden sædvane, hvis kravet angår vederlag i henhold til aftale om levering af varer eller tjenesteydelser, som er indgået mellem erhvervsdrivende som led i deres erhverv eller mellem en erhvervsdrivende som led i sit erhverv og en ordregivende myndighed, jf. § 1, stk. 4, 3. pkt.

Efter rentelovens § 3, stk. 1, skal morarente betales fra forfaldsdagen, hvis denne er fastsat i forvejen. Er forfaldsdagen ikke fastsat i forvejen, skal der betales rente, når der er gået 30 dage efter den dag, da fordringshaveren har afsendt eller fremsat anmodning om betaling. Skyldneren skal ikke betale rente for det tidsrum, der ligger forud for modtagelsen af anmodningen, jf. § 3, stk. 2.

Uanset stk. 1 og 2 skal der tidligst betales rente, når der er gået 30 dage efter den dag, hvor skyldneren var i stand til at indhente de oplysninger, som må anses for nødvendige for at bedømme kravets berettigelse og størrelse, jf. § 3, stk. 3. Efter § 3, stk. 4, skal der uanset stk. 2 og 3 senest

betales rente fra den dag, da fordringshaveren begyndte retsforfølgning til betaling af gælden.

Hvor særlige forhold begrundet det, kan retten bestemme, at rente skal betales fra et tidligere eller senere tidspunkt. Ved fordringer i henhold til aftaler om levering af varer eller tjenesteydelser, jf. § 1, stk. 4, 3. pkt., kan retten dog alene bestemme, at rente skal betales fra et tidligere tidspunkt.

3.3. Inddrivelsesomkostninger

Efter rentelovens § 9 a, stk. 1, kan fordringshaveren kræve, at skyldneren betaler fordringshaverens rimelige og relevante omkostninger ved udenretlig inddrivelse af fordringen, medmindre forsinkelsen med betalingen ikke beror på skyldnerens forhold. Stk. 1 kan ikke fraviges til skade for fordringshaveren ved aftale eller ved handelsbrug eller anden sædvane, jf. § 9 a, stk. 2.

Efter § 9 a, stk. 3, kan justitsministeren fastsætte nærmere regler om, hvilke udgifter fordringshaveren kan kræve betalt efter stk. 1 med henblik på, at udgifterne skal være gennemsigtige og stå i passende forhold til fordringen, herunder regler om, at der ved fordringer inden for bestemte beløbsgrænser alene kan kræves betaling op til visse maksimumsbeløb.

Bemyndigelsen er udnyttet ved bekendtgørelse nr. 601 af 12. juli 2002 om udenretlige inddrivelsesomkostninger i anledning af forsinket betaling, som ændret ved bekendtgørelse nr. 423 af 28. maj 2009. Bekendtgørelsen angiver i § 1, at den gælder for udenretlig inddrivelse af fordringer på formuerettens område. Bekendtgørelsens §§ 3 og 4 indeholder hjemmel til, at fordringshaveren kan kræve betaling af skyldneren for rimelige salærkrav (i tilfælde af fremmedinkasso, § 3) eller rimelige udgifter til henholdsvis udarbejdelse og indgåelse af en betalingsaftale med skyldneren (frivilligt forlig) og til administration heraf (egeninkasso, § 4). Inkassoomkostningerne kan ikke overstige de beløb, der er angivet i bilag 1 (fremmedinkasso) og bilag 2 (egeninkasso) til bekendtgørelsen.

Efter rentelovens § 9 b kan fordringshaveren bl.a. kræve et gebyr på 100 kr. for en rykkerskrivelse, der er fremsendt med rimelig grund.

3.4. Urimelige kontraktvilkår

Der findes ikke særlige lovregler i dansk ret om, at et aftalevilkår, som udelukker morarente ved for sen betaling, *altid* skal anses for at være klart urimeligt. Efter aftalelovens § 36 kan en aftale eller anden retshandel ændres eller tilsidesættes helt eller delvist, hvis det vil være urimeligt eller i strid med redelig handlemåde at gøre den gældende. Ved bedømmelsen af, om det vil være urimeligt eller i strid med redelig handlemåde at gøre en aftale gældende, skal der efter aftalelovens § 36, stk. 2, tages hensyn til forholdene ved aftalens indgåelse, aftalens indhold og senere indtrufne omstændigheder. Der skal således foretages en samlet vurdering af aftalen og forholdet mellem parterne.

4. Lovgivningsmæssige konsekvenser mv.

4.1. Lovgivningsmæssige konsekvenser

Idet direktivforslaget som noget nyt sondrer mellem morarente vedrørende virksomheders forsinkede betaling og morarente vedrørende offentlige myndigheders forsinkede betaling, vil renteloven skulle ændres.

Endvidere vil de foreslåede regler om faste kompensationsbeløb (henholdsvis 40 €, 70 € eller 100 € afhængigt af størrelsen af det skyldige beløb) i tilknytning til rimelig kompensation for yderligere omkostninger kræve ny lovgivning.

Også den foreslåede ændring af reglerne om urimelige kontraktvilkår vil formentlig kræve lovændring, idet den foreslåede regel næppe vil kunne gennemføres med henvisning til aftalelovens § 36.

Herudover vil de særlige regler for offentlige myndigheder som debitorer kræve ny lovgivning. Det vil således bl.a. skulle fastsættes, at det kun er mellem virksomheder, det er muligt at aftale en anden rente end morarenten, jf. artikel 2, nr. 5. Der vil endvidere skulle fastsættes regler om det offentliges betalingsfrister, der som udgangspunkt ikke må være længere end 30 dage. Desuden vil den foreslåede bestemmelse om kreditors krav på betaling af – ud over morarente – et fast kompensationsbeløb svarende til 5 pct. af det skyldige beløb ved offentlige myndigheders forsinkede betaling kræve ny lovgivning. Som anført ovenfor er denne bestemmelse imidlertid udgået af det reviderede forslag fra Rådet.

4.2. Behandling af tvister

Med hensyn til spørgsmålet om, hvor mange klager man forventer at modtage som følge af de foreslåede direktivændringer, og hvordan klageadgangen vil blive, kan Justitsministeriet oplyse følgende:

Opstår der i en handelstransaktion mellem to erhvervsvirksomheder eller mellem en erhvervsvirksomhed på den ene side og en offentlig myndighed på den anden side en tvist om f.eks. aftalens indhold, herunder eventuelle vilkår om betaling, vil parterne – hvis enighed ikke kan opnås og andet ikke er aftalt – kunne få spørgsmålet afgjort ved et civilt søgsmål ved domstolene.

Der er således ikke i dag – og heller ikke efter direktivforslaget lagt op til – etablering af en *særlig* klageadgang ved forsinket betaling.

Det er i øvrigt Justitsministeriets vurdering, at det forhold, at der med direktivforslaget er lagt op til en række stramninger af de retsvirkninger, som er forbundet med forsinket betaling, ikke *i sig selv* kan antages at ville medføre flere tvister. Baggrunden for overhovedet at foreslå stramninger af det gældende direktiv om forsinket betaling i handelstransaktioner er da også at forøge incitamentet til at betale rettidigt.

5. Europa-Parlamentet

5.1. IMCO-udvalget

Det korresponderende udvalg i Europa-Parlamentet, Udvalget om det Indre Marked og Forbrugerbeskyttelse (IMCO-udvalget), har endnu ikke afgivet en betænkning om forslaget, men udkast til betænkning er udarbejdet (dok. nr. PE438.475v01-00). Udkastet fra IMCO-udvalget indeholder navnlig forslag om,

- at der for offentlige myndigheder som debitorer skal gælde en maksimal betalingsfrist på 60 dage, der ikke kan fraviges ved aftale,
- at offentlige myndigheder og erhvervsvirksomheder skal behandles ens for så vidt angår sanktioner ved forsinket betaling, således at det faste ”kompensationsbeløb” på 5 pct. ikke alene skal finde anvendelse på offentlige myndigheder som debitorer, men også på erhvervsvirksomheder som debitorer,
- at ”kompensationsbeløbet” på 5 pct. af det skyldige beløb ændres til et progressivt system, hvorefter der skal betales 2 pct. i kompensati-

on fra den dato, hvor der skal betales morarenter, 4 pct. efter 45 dage og 5 pct. efter 60 dage (dog maksimalt 50.000 euro), og

- at definitionen i artikel 2, nr. 2, af en ”offentlig myndighed” udvides, således at definitionen også omfatter forsyningsvirksomheders transaktioner, som falder ind under anvendelsesområdet for direktiv 2004/17/EF af 31. marts 2004 om samordning af fremgangsmåderne ved indgåelse af kontrakter inden for vand- og energiforsyning, transport samt posttjenester og transaktioner som defineret i direktiv 2009/81/EF af 13. juli 2009 om samordning af fremgangsmåderne ved ordregivende myndigheders eller ordregiveres indgåelse af visse bygge- og anlægs-, vareindkøbs- og tjenesteydelseskontrakter på forsvars- og sikkerhedsområdet.

5.2. JURI-udvalget

Det associerede udvalg i Europa-Parlamentet, Retsudvalget (JURI-udvalget), der har enekompetence i henhold til artikel 6, 8 og 9, har afgivet en udtalelse om forslaget (dok. nr. PE438.157v02-00). Udtalelsen fra JURI-udvalget indeholder navnlig forslag om,

- at det i artikel 6 vedrørende urimelige kontraktvilkår præciseres, at vilkår eller en handelspraksis, som udelukker morarenter, kompensation for inddrivelsesomkostninger eller begge dele, *altid* skal anses for at være urimelige.

5.3. ITRE-udvalget

Europa-Parlamentets Udvalg om Industri, Forskning og Energi (ITRE-udvalget) har afgivet en udtalelse om forslaget (dok. nr. PE438.157v02-00). ITRE-udvalget er ikke et associeret udvalg, hvilket indebærer, at udtalelsen alene er en opfordring til IMCO-udvalget om at optage ændringsforslagene i sin betænkning. Udtalelsen fra ITRE-udvalget indeholder navnlig forslag om,

- at der både for offentlige myndigheder og erhvervsvirksomheder skal gælde en maksimal betalingsfrist på 60 dage, der ikke kan fraviges ved aftale.